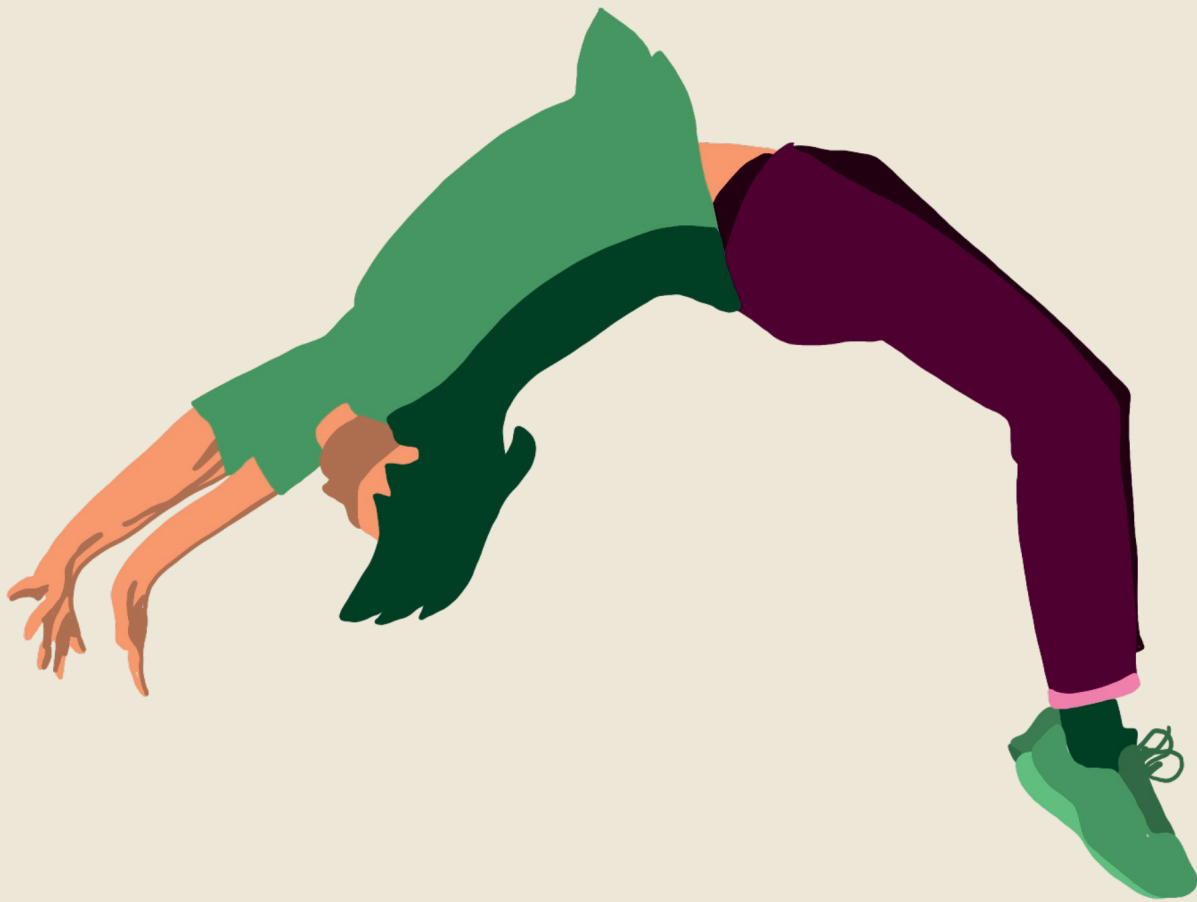

2023 - 2027

Valgprogram

Kristiansand SV

For de mange
– ikke for de få

Innhold

Hovedsaker	2
Krafttak mot økende forskjeller og fattigdom	2
Forsterket innsats for miljø og klima.....	2
Mennesker - ikke markeder	3
1 Oppvekst	4
Fattigdom	4
Barnehage.....	4
Skole	6
Skolefritidsordning.....	7
Barnevern.....	8
2 Helse og velferd	9
Helse og mestring	9
Psykisk helse og omsorg	10
Ruspolitikk.....	11
3 Feministisk politikk.....	13
4 Kommunal drift	15
Kristiansand kommune – en arbeidsgiver som har tillit til sine ansatte	15
Sosialt ansvar i anbud og innkjøp	17
Miljøansvar i anbud og innkjøp.....	18
5 Arbeidsliv, sysselsetting og næringsutvikling.....	19
Grønn industri og næringsutvikling.....	19
Landbruk	20
Fiske	20
Innovasjon og nyskapning.....	21
6 Innbyggermedvirkning og folkestyre	22
7 Universitets- og studentbyen	23
8 Byutvikling og miljø.....	25
Klima, miljø og naturmangfold.....	25
Miljøvennlig transport	26
9 Kultur, idrett og fritid	29
10 Kristiansand – en kommune for alle	31

Hovedsaker

Krafttak mot økende forskjeller og fattigdom

Vi står overfor en situasjon der prisene øker mer enn inntektene for folk flest. Forskjellene vil øke, og familier kan bli kastet ut i fattigdom. SV vil møte denne utviklingen med en politikk for små forskjeller. Skole, helse og velferd må prioriteres foran skattelett for de som har mest. Det må legges til rette for at alle kan komme i arbeid, få et sted å bo og delta aktivt i samfunnet. Kamp mot forskjeller er et gjennomgående tema i programmet og omfatter blant annet å:

- Innføre gratis SFO for første trinn og redusere foreldrebetalingen for øvrige trinn.
- Styrke de boligsosiale støtteordningene og øke tilgangen på kommunale boliger.
- Doble antall lærlingeplasser.
- Styrke helsesykepleiertjenesten.
- Benytte deler av det ekstraordinære overskuddet fra Agder Energi til bekjempelse av fattigdom.

Forsterket innsats for miljø og klima

Gode bomiljø og tilgang til friareal er viktig for vår livskvalitet. SV vil ta vare på naturmangfoldet og den dyrkbare jorda, og vi vil verne vår verdifulle og sårbare kyst.

Reduserte utslipp av klimagasser skal være et grunnleggende premiss for kommunal drift og kommunal arealplanlegging. SV vil legge til rette for sirkulær økonomi, energiøkonomisering og lokal energiproduksjon.

Vi vil forsterke innsatsen for miljø og klima blant annet ved å:

- Opprettholde og videreutvikle tilgangen til tur- og rekreasjonsområder i alle deler av kommunen.
- Stille krav om grøntareal i alle nye byggefelt og beskytte naturverdier ved veibygging og fortetting.

- Gå inn for utslippsfrie kommunale byggeplasser.
- Installere solceller på kommunale bygg, både nye og gamle, og stille krav i reguleringsplaner om solceller der det er hensiktsmessig.
- Arbeide for hyppigere avganger og rimeligere billetter for buss.

Mennesker - ikke markeder

Sterke fellesskap gir mennesker muligheter uavhengig av bakgrunn. Oppgaver som omsorg, helse og utdanning løses best i fellesskap og skal ikke være varer på et marked. Fellesskap gir frihet. Fellesskapet tar vare på oss, derfor må vi ta vare på fellesskapet og menneskene som hver eneste dag jobber for det. Forslagene i dette programmet vil styrke fellesskapet og utvikle gode velferdstjenester i offentlig regi, blant annet ved å:

- Si nei til privatisering og konkurranseutsetting av kommunale tjenester.
- Gå inn for at drift og eierskap av alle nye barnehager skal være kommunal eller Sekundært i regi av ideelle organisasjoner.
- Styrke kontrollen med at seriøsitetsbestemmelsene for offentlige anbud og tjenestekjøp blir fulgt opp.
- Styrke og videreutvikle det kommunale tjenestetilbudet, også i bydelene.
- Prioritere fellesskapets interesser fremfor private utbyggerinteresser ved utarbeidelse av arealplaner og utbyggingspolitikk i kommunen.

1 Oppvekst

Et samfunn preget av omsorg og kunnskap er avhengig av tilstrekkelig bemanning i barnehagen og SFO, at minstenormen for lærertetthet i grunnskolen oppfylles, et barnevern som tar vare på barna og et utdanningsløp som sikrer utvikling av kompetansen til alle deltakere i grunnopplæringen.

Stadig flere barn har behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole. SV vil være en pådriver for å sikre disse barna de ressursene som trengs.

Fattigdom

Vi må forebygge og bekjempe fattigdom både blant barn og voksne. Fattigdom har innvirkning på alle områder i et menneskes liv, og kan føre til isolasjon og redusert livskvalitet. Oppveksten vår har vi med oss hele livet, og samfunnet må gjøre mer for å sørge for en trygg og forutsigbar oppvekst for alle barn. Familier som er rammet av fattigdom har behov for ulike økonomiske hjelpetiltak. For SV vil hensynet til barn som vokser opp i fattigdom være avgjørende for vår barnehage- og skolepolitikk, for vår kulturpolitikk og for våre løsninger når det gjelder velferdstilbud for befolkningen.

SV vil:

- Gjøre det enklere å få behovsprøvde kommunale startlån og tilskudd slik at flere kan få mulighet til å eie egen bolig.
- Redusere egenandeler til kulturskole og idrettsaktiviteter.
- Styrke de boligsosiale støtteordningene og øke tilgangen på kommunale boliger.
- Benytte deler av det ekstraordinære overskuddet fra Agder Energi til bekjempelse av fattigdom.
- Arbeide for at barn og unge sikres gratis tilgang til idrettsaktiviteter.

Barnehage

Barnehagen er en viktig arena for sosialisering, språkutvikling, lek og læring. Den storstilte barnehageutbygginga de siste åra har sikra alle barn barnehageplass. SV vil sikre at det er mange nok ansatte sammen med barna i barnehagene, både pedagoger, barne- og ungdomsarbeidere og andre yrkesgrupper. Oppgaver knyttet til administrasjon og matlaging må ikke føre til lavere voksentetthet. SV mener at barnehager er et offentlig ansvar. Det er et stort problem for en helhetlig planlegging i kommunen at så mange barnehager er kommersielt drevet. Barnehagen skal være en viktig arena for utjevning av forskjeller, sikre integrering og bidra til språklig og kulturelt mangfold. Foreldrebetaling og skattepenger i form av statstilskudd skal brukes til beste for barna, og ikke gå til profitt for private eiere.

SV vil:

- Øke andelen offentlige barnehageplasser.
- At drift og eierskap av alle nye barnehager skal være kommunal eller i regi av ideelle organisasjoner.
- At kommunen skal ha forkjøpsrett dersom ideelle organisasjoner ønsker å avvike sin barnehagedrift slik at vi unngår ytterligere kommersialisering av tilbudet.
- At barnehagebarn skal ha rett til barnehageplass i nærområdet sitt.
- Ivareta Barnehagelovens §23 ved å innføre krav om lønns- og avtaleforhold for de ansatte i private barnehager lik de tariffavtaler som er inngått i sektoren.
- Sikre den vedtatte pedagog- og bemanningsnormen i alle barnehagene, og at normen må gjelde i hele åpningstiden.
- Øke ressursene slik at barnehagene kan ansette flere for løse oppgavene knyttet til matlaging og administrasjon uten at det går ut over grunnbemanningen.
- Sikre at minst 50% av bemanningen i barnehagene er barnehagelærere og at øvrige faste stillinger i barnehagene utlyses som fagarbeiderstillinger.
- Arbeide for en styrenorm som knyttes opp mot antall årsverk og sikre en tilstedeværende styrer i hver barnehage.
- Fjerne den kommunale kontantstøtten for toåringer.
- Øke rammene og sørge for økonomiske midler for å få flere tospråklige assistenter inn i alle barnehager med barn som er flerspråklige.

- Styrke individuelle tilbud og sikre tilrettelegging for barn som har særskilte behov.

Skole

SVs mål for skolen er en utdanningspolitikk som sikrer alle elever like muligheter til ei god utdanning for hele livet, ikke bare for yrkeslivet. SV er opptatt av at alle barn skal oppleve mestring. Noen lærer fra hodet til hendene, andre lærer fra hendene til hodet. Frukt og grønt gir energi til bedre konsentrasjon. Godt vedlikeholdte skolebygg sikrer et trygt fysisk skolemiljø for elever og ansatte. SV ønsker en inkluderende skole for alle elever med ulik etnisitet, sosial bakgrunn, legning og kjønnsuttrykk. SV er en tydelig stemme mot seksuell trakassering og mobbing. Vi trenger en skole med nok ressurser og lærere som gis tillit. Skoleledere må sikres tid til ledelse. På den måten kan de støtte lærernes profesjonelle arbeid i klasserommet og disponere lærerressursene best mulig for å følge opp elevenes faglige og sosiale utvikling. Å satse på skolen er å satse på barn og unge.

SV vil:

- Styrke laget rundt eleven.
- Sikre både elever og ansatte i skolen et trygt og godt arbeidsmiljø. Elevombudets og lærernes rapporter om økt voldsbruk i skolen er urovekkende og målretta tiltak må settes inn.
- At alle elever skal ha kvalifiserte lærere i alle fag.
- Sikre at vedtaket om lærernormen i skolen følges opp og fullfinansieres.
- At økt lærertetthet ikke skal gå på bekostning av yrkesgrupper som fagarbeidere, sosionomer, miljøarbeidere og andre som er med i det forebyggende arbeidet rundt eleven.
- Verne om og styrke enhetsskolen og si nei til opprettelse av private skoler.
- Legge til rette for skoler som ønsker å gjøre forsøk med utvidet skoledag, uten hjemmelekser.
- At alle elever skal få tilbud om leksehjelp på skolen.
- Utvide skolematprosjektet i samarbeid med kjøkkenservice, hvor skoleområder med størst levekårsutfordringer prioriteres først.

- Redusere dokumentasjons- og rapporteringskrav for lærere og skoleledere.
- Redusere standardiserte tester til et minimum, og sikre at testresultater skal være til internt bruk for å kartlegge elevenes skolefaglige utvikling.
- At flerspråklige barn skal få tospråklig undervisning.
- Styrke helsesykepleiertjenesten.
- Bekjempe seksuell trakassering og mobbing i skolen og innarbeide det som en del av kvalitetsmeldingen for oppvekst.
- At skolene sikres midler til forsvarlig vedlikehold.
- At skolene skal ha oppdaterte fysiske og digitale læremidler i alle fag. Dette krever at skolene tilføres mer midler.
- At opplæringen for førsteklasinger i mye større grad skal være preget av lek.
- Ha en skole som tar hensyn til at elever trenger mer praktisk tilrettelagt undervisning.
- Vektlegge de geografiske og pedagogiske argumentene for både elever og lærere i diskusjonen om skoler som skal bygges, nedlegges eller slås sammen.
- Opprettholde ordningen med elevombud i kommunen.
- Utrede behovet for akutt ambulante team i samarbeid med ABUP for å bistå barn, foreldre og skolen når skolefravær er blitt et problem.

Skolefritidsordning

SV er opptatt av at barn skal få gå i en skolefritidsordning (SFO) som gir fritid i trygge rammer hvor de kan utvikle vennskap og leke sammen med andre barn.

SV vil:

- Innføre gratis SFO for første trinn.
- Redusere foreldrebetalingen for alle barn i SFO for å øke tilgjengeligheten for alle.
- Sikre at alle barn i SFO får næringsrike måltider.
- At ledere i SFO skal ha pedagogisk utdanning.
- Øke grunnbemanningen i SFO.
- Styrke samarbeid mellom SFO og kulturskolene og andre organiserte fritidstilbud.

- At barn med funksjonsnedsettelse skal få et utvidet, gratis SFO-tilbud utover de fire første årene, og rett til assistent også i SFO.
- At barn som har ekstra oppfølging i skoletiden, i form av sakkyndig vurdering eller individuell plan, får tilsvarende ressurser i SFO.

Barnevern

En god barndom varer hele livet. SV vil arbeide for at alle barn har gode oppvekstvilkår. Barnevernsinstitusjoner skal være offentlige eller ideelle og ha ansatte med god faglig utdanning og kompetanse.

SV vil:

- Sikre rettssikkerheten til barn og unge gjennom gode tiltaksplaner og oppfølging der barn og unge blir hørt.
- Arbeide for flere offentlige og ideelle barnevernsinstitusjoner, og gradvis bygge ned de private, kommersielle institusjonsplassene.
- Prioritere flere nye stillinger i barnevernet, og styrke ressursene for å imøtekomme økte krav til egne tiltak og gode internkontrollsystemer.
- Sikre ressurser til faglig kompetanseutvikling for ansatte i barnevernet og til veiledning av fosterfamilier og støttekontakter.

2 Helse og velferd

Velferdsstaten er en forutsetning for å skape et mer rettferdig og solidarisk samfunn. Gode fellesskapsløsninger skal gi enkeltmennesket frihet og trygghet, uavhengig av egne økonomiske og sosiale ressurser. SV vil arbeide for å sikre innbyggerne et best mulig offentlig tjenestetilbud. Å uthule den offentlige velferden gjennom privatisering vil ramme alle som ikke har råd til å supplere velferdstilbudet med private ordninger.

SV vil arbeide for et helhetlig tjenestetilbud som bygger på samhandling mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten. Folk skal få hjelp på det behandlingsnivået som er best for den enkelte. Det forutsetter at ressurser til primærhelse- og omsorgstjenestene økes, blant annet ved å styrke grunnbemanningen i tjenestene.

Helse og mestring

Gode offentlige helse- og omsorgstjenester er nødvendig for å skape trygghet for alle som har behov for hjelp. Disse tjenestene skal i all hovedsak være offentlig drevet. Det er høyt press på kommunale helse- og omsorgstjenester, både faglig og økonomisk. Kommunen møter demografiske utfordringer, og har i dag ansvar for flere oppgaver enn tidligere. Å forvalte kompetanse og ressurser godt, på alle nivå i tjenestene, er et viktig fokus. Ulike mennesker har ulike behov. Kommunen må imøtekomme disse behovene godt for alle mennesker. Forskjellige utfordringer og behov skal tas på alvor, og vi vil arbeide for å ha høy kompetanse og kvalitet til rett tid og på rett sted.

SV vil:

- Styrke fastlegeordningen med flere stillingshjemler for å møte behovet hos innbyggerne.
- Fortsette arbeidet med å bygge tilrettelagte boliger for mennesker med særskilte behov.
- Arbeide for å styrke bemanningen gjennom flere stillinger i kommunal hjemmesykepleie.
- Sikre mangfoldsperspektiver og hindre diskriminering innenfor helsetjenestene

- Kun invitere kommunale og ideelle aktører til å gi tilbud når kontrakter skal fornyes.
- Øke antall timer med hjemmehjelp/ hjemmesykepleie per bruker per måned.
- Arbeide for å bedre imøtekomme mennesker med rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA), slik at de får et godt individuelt, tilrettelagt og rettferdig tilbud.

Psykisk helse og omsorg

Det er viktig å styrke kvaliteten i tjenestene blant annet ved å opprette flere lavterskeltilbud. Hver bruker skal ha en meningsfull hverdag med trening og andre aktiviteter. Svært mange trenger mer kunnskap om ernæring. Mange flere kan komme ut i arbeid med gode ordninger med lønnstilskudd. Et godt og kompetent personale og tilrettelagte boliger er viktig. Her må aktivtørere og kulturarbeidere inn i tilbudet. Det må også bli bedre oppfølging etter utskrivning fra behandling i spesialisthelsetjenesten, med arbeid og aktivitetstilbud. Brukermedvirkning er et bærende prinsipp i utviklinga av helsetjenestene. Pårørende må brukes som en ressurs.

Alle mennesker med rusproblemer må få et raskt tilbud om avrusning, behandling, rehabilitering og individuelt tilpasset oppfølging. Tilbudet må inneholde både medikamentfrie tilbud og legemiddelassistert rehabilitering.

SV vil:

- Styrke offentlige institusjoner innen psykisk helse og rusomsorg.
- Bedre samhandlingen mellom kommunen, Sørlandet sykehus og de distriktpsikiatriske sentrene, for eksempel ved å satse på oppfølgingsteam som jobber oppsøkende ("Tandemprosjekt").
- Bygge flere tilpassede boliger for mennesker med rus- og/eller psykiske lidelser.
- Sikre døgnskuttinuerlig oppfølging og bemanning i alle institusjoner og boliger, spesielt i bofellesskap hvor det bor mennesker med tunge psykiske lidelser.
- Åpne et forsterka bofellesskap for brukere som er utskrivningsklare fra spesialisthelsetjenesten.
- Bruke pårørende som en ressurs som deltar i systematisk samarbeid på individ- og systemnivå.

- Øke aktivitetstilbudet innenfor psykisk helse og omsorg.
- Opprette flere stillinger for psykiatriske sykepleiere og annet helsepersonell i alle bydeler.
- Opprette en hjelpetelefon for pårørende som også er bemannet på kveldstid og i helger.
- Bygge opp institusjonsplasser på sykehjem, omsorgsboliger og behovstilpassede løsninger for mennesker med en demensdiagnose for å imøtekomme dagens og fremtidens botilbud for eldre.
- Styrke grunnbemanningen og kompetansen ved institusjonene og styrke tilsynslege funksjonen.
- Gjøre forsøk med aktivitetstid med assistanse etter modell fra Oslo.
- Etablere skjermede avdelinger for demente ved alle sykehjem.
- Styrke og videreutvikle oppfølgingen for hjemmeboende eldre og demente.

Ruspolitikk

Alkoholkonsumet i Norge har økt kraftig i de seinere åra med de uheldige følgene dette får, både for enkeltpersoner og miljøer. For SV er det et overordnet mål å få alkoholkonsumet ned. Derfor vil vi vurdere utviklingen av utelivet nøye. Byen og tettstedene skal også ved kvelds- og nattestid være et trygt og trivelig sted å ferdes for alle. Skjenkepolitikken skal baseres på helse og sosialfaglige vurderinger samt politiets vurderinger knyttet til skjenketid.

SV vil:

- Arbeide for at ruspolitikk blir behandlet som helse- og sosialpolitikk og ikke næringspolitikk.
- Ha en effektiv skjenkekontroll.
- Ha kraftige reaksjoner ved brudd på skjenkereglene, og ved butikksalg av alkohol til ungdom under 18 år.
- Si nei til at det gis skjenkebevilling ved kinoen, idrettsarenaer og andre arrangementer der publikum i stor grad består av familier eller ungdom under 18 år.

- Støtte Samsen kulturhus og andre rusfrie ungdomsklubber og arrangementer gjennom økt støtte til fritidsetaten.
- Bidra til at det opprettes rusfrie, uformelle møtesteder for ungdom.
- Sikre fortsatt gode rammevilkår for natteravnordningen.

3 Feministisk politikk

SV er et feministisk parti. Likestilling innebærer større frihet for alle. Samfunnet er preget av sterke normer knyttet til kjønn og seksualitet, noe som fører til skjevfordeling av makt i samfunnet. Dette resulterer i ulike forutsetninger for kvinner og menn. Kvinner tjener mindre, eier mindre og er underrepresentert i sentrale posisjoner.

Vold mot kvinner er et folkehelseproblem som skjer hjemmet og i nære relasjoner. Kvinner er mer utsatt for seksualisert vold og trakassering i det offentlige rom og på nett, og de fleste som lever i prostitusjon er kvinner.

SV vil:

- Arbeide mot vold i nære relasjoner.
- At alle arbeidstakere skal være likestilte og ha rett til hele, faste stillinger.
- At kommunen skal bruke kjønnskvoltering for å utjevne kjønnsforskjeller, også radikal kjønnskvoltering der det trengs.
- Jobbe for økt kvinnerepresentasjon og kjønnsbalanse i kommunale råd og utvalg.
- Arbeide for at flere møter holdes på dagtid.
- At kommunen i tariffoppgjør prioriterer likelønn i kommunens virksomheter.
- Jobbe for å utjevne lønnsforskjeller i kommunen mellom kvinner og menn.
- At kommunens varslingsrutiner ved trakassering, vold og overgrep skal være godt kjent og følges opp.
- At voldtektssaker og partnervold skal prioriteres høyere av politiet.
- Begrense diskriminerende og kvinneundertrykkende reklame i det offentlige rom ved å forby seksualisert og retusjert reklame på kommunale reklameflater.
- Ha bedre hjelpetiltak som bolig, studier og helsetilbud for mennesker som lever i prostitusjon.
- Være bevisst på kjønnsperspektiv i tildeling av oppdrag og midler til kunstnere.
- Ha bedre gatebelysning for å øke tryggheten.
- t skolens seksualundervisning må fokusere på grensesetting og maktbalansen i en seksuell relasjon.

- At ansatte ved skoler skal ha kunnskap, kompetanse og trening i å undervise om seksualitets- og kjønnsmangfold.
- Navngi offentlig rom (gater, plasser og bygg) etter foregangskvinner.
- Videreføre kommunal støtte til Krisesenteret.
- Sikre gratis bind og tamponger i ungdomsskoler og videregående skoler.

4 Kommunal drift

En god kommune er en kommune der velferden skapes uten krav til privat profitt. SV ønsker en politikk hvor Kristiansand kommune utfører flest mulig av kommunens tjenester i egen regi, med ideelle aktører som supplement.

Vi vil at kostnadene ved offentlige tjenester i størst mulig grad skal brukes på førstelinjetjenester utført av kommunens egne ansatte. På den måten unngår vi at stadig mer av kommunens ressurser går til anbudsarbeid og kontrolloppgaver. I tillegg vil vi gjennom en slik organisering eliminere kravet til profitt på det aktuelle området.

SV vil:

- Si nei til privatisering og konkurranseutsetting av kommunale tjenester.
- Arbeide for å re-kommunalisere tjenester som i dag utføres av private med prioritet innenfor helse og oppvekst.
- Dersom oppgaver likevel settes ut på anbud må det kreves at virksomhetsoverdragelsesrettigheter legges til grunn for de ansatte.
- Jobbe for at nivået på eiendomsskatten bidrar til å sikre et fortsatt godt tjenestetilbud.
- Være en forkjemper for at det kommunale tjenestetilbudet forblir desentralt utbygd i bydelene.
- Arbeide aktivt for å beholde sterke kommunale fagmiljø i alle kommunesentrene.
- Sikre at kommunen har gode rutiner for tilsyn med utleie av private hybler og leiligheter.

Kristiansand kommune – en arbeidsgiver som har tillit til sine ansatte

Den beste velferden skapes av trygge og kompetente ansatte. Kommunen skal ha gode og trygge lønns- og arbeidsvilkår gjennom kollektive avtaler. Arbeidsgiverpolitikken skal bygge på tillit til og samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner, ikke

detaljstyring eller kontrollregime fra toppen. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som sikrer gode velferdstjenester.

SV vil:

- Gi ansatte tilbud om heltidsjobb og redusere bruken av midlertidige stillinger og vikarer til et minimum, gjennom økt grunnbemanning i kommunen.
- Arbeide for at all vikarbruk i kommunen gjennomgås, for å sikre at bruk av vikarer og midlertidig ansatte minimaliseres og er i tråd med lovverk og tariffavtaler.
- Starte en forsøksordning med en vikarpool.
- Arbeide for et nært og forpliktende samarbeid med fagbevegelsen, og for åpenhet og dialog med de ansatte i kommunen.
- Øke antallet lærlinger i kommunen slik at det utgjør minst tre lærlinger pr. 1000 innbygger.
- Arbeide for flere VTA plasser (varig tilrettelagt arbeidsplasser) i Kristiansand kommune.
- At det tilrettelegges for sterkere tilknytning til arbeidslivet for bosatte flyktninger og asylsøkere, blant annet gjennom prosjektet "Flere i arbeid".
- At kommunen i større grad skal benytte egne ansatte, tillitsvalgte og egen administrasjon i stedet for eksterne konsulenter til utredningsarbeid.
- Motarbeide byråkratiserende kontrollregimer, men forvente klare mål til oppfølging.
- Sikre at kommunens varslingsrutiner er godt kjent og i tråd med Arbeidsmiljøloven, og at varsleren har vern mot gjengjeldelse og at anonymiteten er sikret
- Styrke verneombudstjenesten i kommunen, både når det gjelder antall og opplæring.
- At kommunen skal prioritere å ha forpliktende planer for likelønn mellom kjønn og sammenlignbare grupper i kommende tariffoppgjør.
- Skjerme førstelinjetjenestene nærmest brukeren dersom det foreslås kutt i kommunale budsjetter.

Sosialt ansvar i anbud og innkjøp

Når Kristiansand kommune gir anbud til private oppdragstakere, vil SV arbeide for at kommunen fører nøye kontroll med at de private oppdragstakerne tilbyr sine ansatte lønns- og arbeidsforhold som er i tråd med norsk lov- og avtaleverk. Kommunen skal arbeide aktivt mot alle former for sosial dumping. Dette oppnås blant annet ved å sette av ressurser i kommunen til å følge opp oppdragstakere i alle ledd i kontraktskjeden, og samarbeide nært med fagbevegelsen for å avdekke brudd på norsk lov- og avtaleverk samt anbudsbedingungen.

SV vil:

- At det ved brudd på gjeldende regelverk iverksettes strenge sanksjoner som heving av kontrakt og tidsavgrenset karantene mot å delta i anbudskonkurranser.
- At det skal være en åpen og transparent eier- og ansvarsstruktur hos alle selskap som leverer tjenester til kommunen.
- At Kristiansand kommune ikke skal kjøpe varer eller tjenester fra selskap som er registrert i eller opererer fra skatteparadis.
- At Kristiansand kommune skal avstå fra å kjøpe varer og tjenester fra områder under folkerettsstridig okkupasjon, og som strider mot kommunens etiske retningslinjer, herunder israelske varer og tjenester som er produsert på okkupert palestinsk område.
- Skjerpe kontrollen med at seriøsitetsbestemmelsene i «Oslo-modellen» (se rød faktaboks side 18) etterleves og at modellen legges til grunn for kjøp av tjenester innen helse- og sosialområdet.

- Krav om bruk av fast ansatte (i all hovedsak) i minst 80 prosent stilling.
- Krav om tarifflønn mellom oppdrag i de tilfellene innleid arbeidskraft brukes.
- Krav om faglærte håndverkere (50 prosent av arbeidende timer innen bygg- og anleggsgfag skal utføres av fagarbeidere eller personell med dokumentert fagopplæring).
- Krav om at minimum 10 prosent av arbeidende timer utføres av lærlinger i fag med behov for flere lærlinger.
- Krav om kun ett ledd i underentreprenørkjeden, her regnes bruk av innleie som ett ledd.
- Krav om forhåndsgodkjennelse fra kommunen om bruk av underentreprenør og innleie.
- Krav om god norsk for alle nøkkelpersoner i prosjektet.
- Krav om HMS-kort fra dag én og registrering i det elektroniske registreringssystemet HMSREG (SELMA). Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring.
- Krav om lønns- og arbeidsvilkår på samme eller høyere nivå enn allmenngjorte, landsdekkende eller lokale tariffavtaler.
- Krav om sporbar betaling til arbeiderens bankkonto, og forbud mot kontant betaling.

Miljøansvar i anbud og innkjøp

SV vil:

- At kommunen skal stille strenge miljøkrav ved offentlige anbud – klima og miljø bør vektes 50%.
- At kommunen skal benytte sin innkjøpsmakt til å utvikle grønne arbeidsplasser i regionen, eksempelvis ved å kjøpe lokalt produsert mat og innkjøp av solceller fra lokale produsenter.
- Kommunens innkjøp skal preges av sirkulærøkonomiske prinsipper – blant annet gjennom gjenbruk og kjøp av resirkulerte produkter.

5 Arbeidsliv, sysselsetting og næringsutvikling

Full sysselsetting og et seriøst arbeidsliv med trygge, faste stillinger er viktig for å skape et solidarisk samfunn med små forskjeller. Vi er inne i en turbulent tid med store omstillinger i industri og næringsliv, blant annet for å tilpasse oss et nullutslippssamfunn. Det vil kreve en aktivt offentlig næringspolitikk, med tilrettelegging både for nyskaping og for videreutvikling av dagens industri og næringsliv. Kommunen må ha en langsiktig næringsstrategi som legger til rette for grønn industri- og næringsutvikling. Primærnæringene som forvalter evigvarende ressurser og produserer mat og fellesgoder, må også vies oppmerksomhet.

Deler av arbeidslivet er truet av useriøse aktører. Sosial dumping og kriminalitet i arbeidslivet er en økende trussel mot velferdsstaten og et solidarisk samfunn med små forskjeller. Det er viktig å bekjempe denne utviklingen og bygge videre på den norske arbeidslivsmodellen som har bidratt til rettferdig fordeling og høy produktivitet.

Grønn industri og næringsutvikling

SV vil:

- Arbeide for å gjøre Kristiansandsregionen til en foregangsregion for miljøvennlig industri.
- Samarbeide med prosessindustrien om tiltak for å nå målet om nullutslipp i 2050, blant annet karbonfangst og lagring.
- Ha et nært samarbeid med næringsklyngene for å fremme ny teknologi, spesielt miljøteknologi.
- Legge til rette for å skape bærekraftig industri og fremtidsrettede arbeidsplasser innen solenergi, batteriproduksjon og havvind.
- Arbeide for politisk kontroll over kraften for å sikre arbeidsplassene i industrien.
- Sikre industriareal med tilstrekkelig nettkapasitet for elektrisk strøm.
- Arbeide for å få bærekraftig kraftforedlende industri til Støleheia.
- Sikre tilstrekkelig næringsareal med god kollektivdekning.

- Samarbeide med byggenæringen om å etablere en gratis rådgivningstjeneste for energiøkonomisering og solenergi i boliger.
- Samarbeide med lokalt næringsliv og fylkeskommunen om å utvikle førerløse elektriske ferjer til bruk mellom Søm, Flekkerøy, Vågsbygd og Kvadraturen.
- Stille strenge klima- og miljøkrav ved offentlige innkjøp – minimum 50 % vekt på klima/miljø.

Landbruk

SV vil:

- Sikre at landbruksinteressene blir ivaretatt i arealplanlegging og utbyggingspolitikk.
- Følge opp tiltakene i jordvernstrategien.
- Gå mot nedbygging av matjord og vurdere tilbakeføring til LNF (landbruks-, natur- og friluftsområde) av jord som tidligere er regulert til bolig eller næring.
- Sørge for at det dyrka arealet i kommunen forblir minst på dagens nivå.
- Legge til rette for urbant landbruk.
- Gå inn for forbud mot høstpløying av jordbruksarealer i nærheten av nedbørsfelt rundt de større vassdragene.
- Øke andelen lokalt produserte matvarer ved kommunale innkjøp.
- Støtte opp om Bondens marked og arbeide for at lokale produkter blir tilgjengelige i butikkene.

Fiske

SV vil:

- Sikre fiskerinæringens interesser i forbindelse med arealplanlegging og utbygging av infrastruktur i kystområdene.
- Videreutvikle fiskerihavner i samarbeid med fiskerne og deres organisasjoner.
- Innføre tiltak for å redde bestanden av kysttorsk, blant annet ved å etablere nullfiskeområder i særlig viktige gyte- og oppvekstområder .
- Innføre fredningssoner for hummer basert på faglige råd.
- Begrense oppfisking av leppefisk til bruk i oppdrettsanlegg.

- Bygge opp bestanden av nøkkelarter som tobis og leppefisk for å styrke næringsgrunnlaget for annen fisk og sjøfugl.
- Gå imot all form for fiskeoppdrett både i sjø og på land.
- Etablere trålfrie soner.

Innovasjon og nyskapning

SV vil:

- Legge til rette for lokale gründerbedrifter og fremme innovasjon i etablerte bedrifter ved bevisst bruk av kommunale innkjøp.
- Bidra til å utvikle lokale bedrifter gjennom samarbeid om forskning og utvikling (FOU).
- Satse på kortreist kvalitet innen bygg, transport og mat.
- Videreutvikle Etablerersenter Vest-Agder (EVA-senteret) og styrke kurstilbudet til innvandrere.
- Bidra til samarbeid med Universitetet om innovasjon.

6 Innbyggermedvirkning og folkestyre

Nye kommunale organisasjonsmodeller og tilslørende språk som bygger på New Public Management og markedstenkning, gjør at folk føler økende fremmedgjøring overfor politikere og andre beslutningstakere i kommunen. SV vil gi de ansattes organisasjoner avgjørende innflytelse i interne omorganiseringsprosesser og arbeide for benyttes et enkelt og forståelig språk i alle kommunens dokumenter og på kommunens hjemmeside på internett. Brukermedvirkning må stå sentralt, og det må være lett for innbyggerne å få informasjon om hva som skjer i kommunen, og lett å gi tilbakemelding til administrasjon og politikere.

SV vil:

- Arbeide for å utvikle de ulike delene av kommunen med sin identitet og sine muligheter – og med et transportsystem som bidrar til å utvikle kommunedelssentrene.
- Inkludere bydelsråd og velforeninger og andre berørte i relevante planprosesser på et tidlig stadium.
- Ha informasjon på internett som gjør det lett for innbyggerne å få oversikt over pågående reguleringsplaner og andre planprosesser.
- Gå inn for at alle selskaper der kommunen er eier har en selskapsform som gjør åpne møter og demokratisk innsyn mulig.
- Innføre lobbyregister for å sikre åpenhet og innsyn i demokratiske prosesser
- Videreføre *Ungdommens bystyre* og arbeide for at de får talerett i bystyret og i hovedutvalgene.
- Redusere lønnsnivået til ordfører og andre politikere med ytterligere 10%.

7 Universitets- og studentbyen

Det bor rundt 8000 studenter i Kristiansand. Studentene skaper liv i byen, men en forutsetning for dette er at det tilrettelegges for aktiviteter. Det kulturelle tilbudet må økes og tilrettelegges for økt deltakelse blant studentene.

For å kalle seg en universitetsby trenger man et universitet. Men for å kalle seg en studentby trengs det mer enn studenter. Da trenger man et tilbud til studentene som er godt nok, både innenfor fag, studentmiljø, bolig, kultur og transport.

SV ønsker et levende studentliv på campus og i Kvadraturen hvor det er mye aktivitet, både på dag- og kveldstid. Det er viktig å tilrettelegge for et aktivt og spennende studentmiljø som kan tiltrekke seg flere studenter fra andre deler av landet og verden. Det skal være attraktivt og gøy å studere i Kristiansand, og da tiltrekker vi oss også fremtidig kompetanse som trengs i landsdelen.

Det er viktig at det blir lagt til rette for studentene slik at de kan fokusere på det viktigste – å studere. Kommunen skal inneholde et godt og billig kollektivtilbud som alle har mulighet og råd til å bruke. Det må også satses på utbygging av studentboliger slik at prisene vil falle.

SV vil:

- Bidra til at det bygges flere studentboliger i regionen, primært på campus og i sentrum.
- At kommunen skal legge til rette for flere rabattordninger for studenter, for eksempel at et eventuelt kulturkort også bør gjelde for studenter.
- Arbeide for utvidelse av kollektivtilbudet, og i samarbeid med AKT utbedre og tilgjengeliggjøre fordelsordninger for studenter samt promotere tilbud som allerede finnes.
- At studentbilletten gjøres tilgjengelig i AKT-appen.
- At helsestasjon for ungdom utvides til også å gjelde studenter.
- Arbeide for å tilby studentene gode helsetjenester, inkludert god tilgang til fastlegeordningen.

- At det blir en felles sone mellom Kristiansand og Grimstad for studenter som pendler med buss mellom studiestedene.

8 Byutvikling og miljø

Bolig, arbeid, skole, transport, natur og kultur danner en ramme rundt dagliglivet og påvirker hvordan vi har det. SV vil ha en helhetlig og langsiktig planlegging med vekt på miljøvennlige løsninger. Det er innbyggernes behov og ikke profitt som skal bestemme utviklingen av kommunen. Alle borgere, uavhengig av funksjonsevne, skal kunne ta del i alle aktiviteter og nyte godt av tjenestene som ytes i kommunen.

Klimaendringene og reduksjonen i naturmangfold er de største utfordringene menneskeheten står overfor. All planlegging må bygge på FNs bærekraftsmål og legge til rette for en mer bærekraftig utvikling. Hensynet til klima og naturmangfold må være grunnleggende for kommunens politikk og innarbeides i kommunale planer.

SV vil prioritere natur- og friområder. Å nytte og nyte Kristiansands flotte natur skal være enkelt for alle. Den nære tilknytningen til sjøen er en kvalitet som må sikres.

Klima, miljø og naturmangfold

SV vil:

- Arbeide for en ambisiøs klimaplan og et klimaregnskap med konkrete tiltak for å nå målet om 80% reduksjon i klimautslipp.
- Gå inn for utslippsfrie kommunale byggeplasser.
- Gå inn for full landstrømsdekning og sterkere miljødifferensierte priser i havna
- Samarbeide med industrien og Returkraft om fangst og lagring av CO2.
- Installere solceller på kommunale bygg, både nye og gamle, og stille krav i reguleringsplaner om solceller der det er hensiktsmessig.
- Ha støtteordninger med sosial profil for installasjon av solceller og tiltak for energioptimalisering.
- Bygge ut fjernvarmenettet.
- At kommunen skal bruke utslippsfrie biler.
- Fortsette arbeidet med å redusere avfallsmengdene, øke kildesorteringen og ressursgjenvinningen.
- Arbeide for gjenbruk av materialer i bygg- og anleggsbransjen.

- Arbeide for klimatilpasning for å unngå store kostnader i fremtiden.
- Gå inn for varig vern mot utvinning av petroleum i Skagerrak.
- Få vedtatt en kommunedelplan for naturmangfold.
- Gå imot nedbygging av strandsonen og sikre tilgang til strandsonen og sjøen for alle.
- Si nei til å flytte containerhavna til Kongsgård/Vige.
- Si nei til omregulering av friområder til andre arealformål.
- Opprettholde og videreutvikle tilgangen til tur- og rekreasjonsområder i alle deler av kommunen.
- Føre en arealpolitikk bygget på statlige føringer for jordvern, beskyttelse av landskap og arts mangfold.
- At utbygging av fritidsboliger ikke skal ødelegge viktige naturkvaliteter.
- Stille krav om grøntareal i alle nye byggefelt og beskytte naturverdier ved veibygging og fortetting.
- Legge til rette for hagebruk ved utbygging av boligområder.
- Stoppe forurenset avrenning fra småbåthavnene.
- Samarbeide med frivillige lag og organisasjoner for renhold av strender.
- Igangsette et prosjekt for å redusere lysforurensning og spare energi, blant annet ved kutte unødvendig belysning i offentlige bygg og anlegg og i private fritidsboliger som står tomme.

Miljøvennlig transport

SV er en offensiv pådriver for klima og miljø. Vi støtter tiltak som kan redusere klimagassutslipp og annen forurensning, og vil prioritere virksomhet som tar vare på miljøet.

Vi vil at flere går, sykler eller reiser kollektivt til daglige gjøremål. Store deler av Kristiansand er velegnet for sykling året rundt. En kommune med lavt behov for transport med bil trenger mindre plass til vei. Det blir dermed mer plass til grønne rekreasjonsarealer, gode møteplasser og flere boliger og arbeidsplasser på det samme arealet.

For å redusere CO2-utslipp, og andre miljøpåvirkninger fra transport, er det viktig at bilbruken reduseres kraftig. For SV er løsningen å skape et bedre transportalternativ enn privatbilen. Dette vil bestå av gode og trygge gangveier og snarveier, egne separate sykkeltraseer og et godt utbygd og rimelig kollektivtilbud. Det må settes av mer ressurser til drift og vedlikehold av gangveier, sykkelveier og kollektivtilbudet. Et langsiktig mål er å gjøre kollektivtransporten gratis i kommunen.

SV vil:

- Støtte tiltak som bidrar til å nå målet om nullvekst i personbiltrafikken og gå imot byggeprosjekt som er i strid med nullvekstmålet, inkludert trafikkbegrensende tiltak.
- Redusere byspredningen og legge til rette for fortetting i sentrale strøk og langs metroaksen.
- Prioritere gående, syklende og kollektivreisende med egne, separate traseer.
- Jobbe for at Lundsbroa blir forbeholdt kollektivtrafikk, syklist, gående og utrykningskjøretøyer.
- Gjøre det trygt å sykle i alle delene av kommunen.
- Arbeide for hyppigere avganger og rimeligere billetter for buss.
- Bruke kollektivsystemet til å knytte sykehuset og universitetsområdet bedre sammen med resten av kommunen.
- Benytte kollektivtransporten for å knytte sammen og utvikle de ulike sentrene i kommunen.
- Bedre kollektivtilbudet på nattestid og i helgene i alle deler av kommunen.
- Arbeide for sterk prioritering av kollektivtransport med gjennomgående kollektivfelt.
- Arbeide for at AKT går over til elektriske busser i Kristiansand.
- Samarbeide med fylkeskommunen om overgang til elektrisk drift av taxiene.
- At en byvekstavtale må sikre betydelige statlige overføringer til myke trafikanter og kollektivtransport, og bidra til å nå målet om nullvekst i bruk av privatbil.
- Bygge ladestasjoner i tilknytning til kommunale bygg.
- Legge til rette for parkering ved kollektivknutepunkt.
- At ny bro mellom Eg og Sødal skal forbeholdes kollektiv, sykkel, gange og utrykningskjøretøy.

- At ny vei til Kjevik bygges med kun to felt.
- Arbeide for lokaltog med hyppige avganger på strekningene Marnardal-Nodeland-Kristiansand og Vennesla-Kristiansand.
- Sikre utbygging av trygge skoleveier, slik at flere barn og unge kan sykle eller gå til skolen.

9 Kultur, idrett og fritid

Kristiansand skal være en kommune med forståelse for kunstens og kulturens rolle i samfunnet. Kunst og kultur skal tenkes inn i alle planer vi har for kommunens utvikling. Kommunen skal ha store ambisjoner og gi befolkningen et rikt og mangfoldig kulturtilbud.

Vi skal ha en kulturpolitikk for å sikre mangfold, men også for å ta vare på en kulturarv, bygninger og tradisjoner. Innenfor kulturpolitikken skal det også være rikelig med plass for selvrefleksjon, diskusjon og debatt. Kultur handler om ytringer. Kulturpolitikken skal sikre at det finnes et bredt offentlig ordskifte både for den enkelte og for samfunnet. Kulturpolitikken skal sikre deltakelse og engasjement i en samfunnsdebatt som her må forstås videst mulig.

Vi må bevare verdifull strandlinje, heiområder og grønne lunger i nærmiljøet, og styrke allemannsretten og allmennhetens interesser. Kommunen må legge til rette for at alle kan komme ut i naturen og utøve ulike former for friluftsliv, fra å nyte uberørt natur langt fra folk til turer og friluftaktiviteter i nærområdet.

Et hovedmål for SV i idrettspolitikken er å gi alle muligheten til å være fysisk aktive gjennom et åpent, rimelig og tilgjengelig tilbud med lav terskel. Dette gjelder både det organiserte idrettstilbudet og muligheten for egenorganiserte aktiviteter.

Frivillige organisasjoner bør få gode og forutsigbare rammebetingelser og stimuleres til vekst og utvikling på frivillighetens egne premisser. Frivilligheten må få bruke mest mulig tid på aktivitetene og minst mulig tid på byråkrati.

SV vil:

- Sikre gode driftsvilkår for kulturskolen, gjennom å sikre god drift på hovedskolen Knuden og filialene som etableres i tilknytning til den.
- Sikre gode driftsvilkår for Kilden, som også gir muligheter for amatører å bruke lokalene.

- Videreutvikle en god kino med aktiv eierskapspolitikk som sikrer mangfold og bredde.
- Opprettholde Barnefilmfestivalen og sikre den god forutsigbarhet.
- Være positive til å inngå flere langsiktige samarbeidsavtaler med flere kulturaktører i byen.
- Sikre drift og utvikling av Søgne gamle prestegård.
- At kulturinstitusjoner med tilhold i bygg som eies av kommunen, sikres gode og stabile rammevilkår.
- Sørge for at kunstnere har lokaliteter de kan arbeide fra, og tilby langtidsleie for de som ønsker det.
- At kommunale kulturmidler også skal bidra til nyskaping i kulturlivet, ikke bare støtte opp om det etablerte.
- Sikre fortsatt innendørs skatepark i kommunen.
- Sikre at nye kunstgressbaner bruker miljøvennlige alternativer til gummigranulat.
- Etablere bibliotek på østsida av byen.
- Sikre en god kvalitet på lysløypenettet.
- Ha offentlige vegger tilgjengelig for gatekunstprosjekter.
- Jobbe for et kulturkort med rabatterte priser for ungdom og studenter.
- Gå imot forslag om generell tillatelse av streaming av kamper og andre arrangementer hvor deltakerne er under 18 år.
- Arbeide for at kommunens natur- og friluftsområder bevares, og vernes for ulike former for støy – også visuelt
- Frita fredede bygninger av historisk verdi for eiendomsskatt.
- Sikre at de kommunale lokaler som egner seg er tilgjengelige og gratis for de lag og foreninger som ønsker å benytte seg av dem.
- At arrangører som får kommunal støtte gjennom tildelingspotter tilbyr studentene lavere pris eller andre fordeler.
- Videreutvikle et sterkt barne- og ungdomsteater.
- Styrke og videreføre det kommunale fritidskorttilbudet.
- Sikre drift og utvikling av Sygna kulturhus på Nodeland.

10 Kristiansand – en kommune for alle

Kristiansand skal være en kommune som er fri for rasisme, fremmedfiendtlighet og diskriminering. Kommunen skal være raus og inkluderende og legge til rette for etnisk og kulturelt mangfold. SVs mål er en kommune som er kjent for sin åpenhet og aksept for alle mennesker, uavhengig av sosial bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet.

SV vil:

- At Kristiansand skal være en raus kommune som ønsker flyktninger og asylsøkere velkommen.
- Ha et likestilt og mangfoldig Kristiansand der rettigheter for LHBTQ+ -mennesker er en selvfølge.
- Sørge for god integrering av flyktninger og asylsøkere.
- Arbeide for en boligpolitikk som ikke segregerer innbyggerne i ulike sosiale grupper.
- Arbeide for at kommunen tilbyr boliger med god standard til innbyggere som trenger hjelp til å finne bolig.
- Gå imot forslag om å forby tigging.
- Sikre at kommunen i ansettelsesprosesser rekrutterer ansatte som gjenspeiler mangfoldet i befolkningen.